זענען אַרויף אויף די דעכער
די יידן פון באַגדאַד.
אַרויף מיט ווייב און מיט קינדער,
מיט אַלץ, וואָס זיי האָבן געהאַט.
געוואַכט, געוואַכט אויף די דעכער,
ווען שלאָף איז אַראָפּ אויף באַגדאַד.

— וואַלקן, דו וואַלקן, מיר וואַרטן!
קום מיט דעם גואל און טראָג
אַהין, צו די שוועלן פון העלקייט,
אַהין, צום טויער פון טאָג.
וואַלקן, אָט וואַרטן מיר אַלע.
טראָג אונדז אַלע, פאַרטראָג.

עס האָבן דערנאָך די גויים
געלאַכט פון זיי אין דער פרי:
„וואו איז דער וואַלקן, יידן!
וואָס הערט זיך מיט אייער פליִ?"
אַזוי־אָ האָבן די גויים
געלאַכט פון זיי אין דער פרי.

מיר וואַכן אויף וועלטישע דעכער,
מיר יידן, גאָט'ס איינזאַמע וואַד.
מיר וואַכן נאָך אַלץ און מיר וואַרטן —
מעג לאַכן דער גוי זיין געלאַד.
מיר וואַכן אויף וועלטישע דעכער,
מיר יידן, גאָט'ס איינזאַמע וואַד.

1934

טאַשקענטער שריפֿטן 27/1926

1927 נ״י

לידער פון חורבן און לידער פון גלויבן

יוסף דילה רינה

חטא — אלופו של עולם
מסתתר בתוכו'
(דער בעש״ט).

א

צען אויף אַ באַרג

אַ באַרג אין מדבר.
אויפ'ן באַרג אין מדבר —
ניין,
הויכע ניין.
עפּעס דאַרף דאָ זיין,
עפּעס ווילן דאָ די ניין —
און דער צענטער?

בראש פון אַלעמען שטייט ער.
אַלע זיינען גרייט,
דילה־רינה — גרייטער.

ס'איז אין מדבר געוואָרן נתגלה
די תורה די כלה.
אין פייער האָט גאָט זיך געקליידט
און אין מדבר
גערעדט זיינע רייד.

ווערן מחיצות דאָ דין און דינער.
דער וועג איז דאָ נאָענט
פון ליכט צו ליכט, פון צינור צו צינור.

האָט אין אַ מדבר געבראַכט דילה־רינה
זיין עדה די קליינע.
העכער ווי די ניין די הויכע,
ווייסער ווי די ניין די ווייסע,
די הייליקע אנשי־מעשה,
שטייט ער, דער קאָפּ פון דעם מנין.
ס'איז פון אַלע ענינים דער לעצטער ענין —
דער ענין פון קץ.

שנײ זײנע הענט:
אַזאַ װײסקײט פֿאַרלענדט
מזיקים.
די תּפֿילין — אַ מרכּבֿה.
אײנגעשפּאַנט אין דער מרכּבֿה — אַ של־ראָש.
דער של־ראָש װיל אַ פֿלי־טאָן,
װיל זי אַ צי־טאָן —
און גאָרנישט.
װי ס'װאָלט איר עמיצער באַפֿױלן: פֿאָר נישט!

שטײט אַזױ דער װאַרטנדיקסטער פֿון של־ראָש'ן.
װי לײדיקע היטלען פֿון בעטלערס,
װאו קײנער װאַרפֿט נישט אַרײַן קײן גראָשן,

שטײען די צען.

גאָרנישט געשען!
אין מדבר ברענט טאָג,
נאָר אין די היכלות איז פֿינסטער —
גאָרנישט צו זען!
ס'איז גרײט דער של־ראָש דילה־רינה'ס
אַ שפּרינג־טאָן, אַ זינג־טאָן: טאָג, —
נאָר פֿינסטערע חצות'ן
הויערן איבער היכלות...
אורות — נאָך אַלץ פֿאַרשלאָסן,
עס דרעמלען עולם־מלא'ס.

געהײליקט אין סיגופֿים —
די גופֿים.
אַרױפֿצו געװענדט
די פּרצופֿים.
גואל, ברעך װענט!
מיט יחודים
רופֿן אַ רוף נאָך אַ רוף אים
די נײַן,
און פֿון ספֿירה צו ספֿירה
פֿליען װי הױכע לבֿנות
דילה רינה'ס כּװנות,
רירן אָן די מיטלסטע זײַל,
װאָס עס האַלט זיך אױף איר די יצירה.

װען קאָן בײַשטײן די קראַפֿט
פֿון אַ צדיק אַזױנעם?

נאָר גאָרנישט.
עס רירן דערװײַל זיך אַ האָר נישט
די עליונים.

לענדער אױבערשטע
גיבן זיך אַ װעק, אַן אַנטפּלעק,
אַ שאָקל מיט די העלע כּתרים,
אַ װאונק — און אַװעק,
פֿאַרשװאומען װי װײַטע שיפֿן.
מצרים־הינט קומען צולױפֿן,
צװיטיקע גרױסע מצרים־הינט.
לױפֿן גיהנומ'דיק־פֿלאַקערדיק,
רױט־פֿאַקלדיק,
בילן אױס כּל־הװילדקײטן.
ראַפּטום — נישטאָ! אַנטרונען!
גאָרנישט. שטילקײטן.

ס'האָט דער מדבר אָנגעטאָן אױף זיך אַ באַרג.
דער באַרג — אױף זיך אָנגעטאָן נײַן מיט דילה־רינה'ן.
די טליתים װײנען.
ער קומט נישט.

זאַמדן לעבן אױף,
קריכן־צו צו זײ אױף אַלע פֿיר,
קוקן בעטנדיק: אױב נישט איר —
טאָ װער?
ס'זידט זײער ברום,
קײן ענטפֿער קומט נישט;
קאָרטשען זײ זיך אײַן —
און קערן זיך אום
צום טױט־שלאָף.

עקדישן שטעלן זיך אױף,
פֿינקלען אױף װי שפּיגלען:
אױב נישט איר װעט אױפֿפּראַלן ריגלען —
טאָ װער?
זײ פֿאַרקריכן ערגעץ צוריק —
משיח קומט נישט.

וואָס וועט זיין, דילה רינה?
ברענגען קאָן נאָר אַ ייד אים,
אַ ייד ווי דו,
ווי דיינע תלמידים.
ווען־זשע איז גאָט ממלא
פון זיינע וועלטן דעם חסרון?

מיטאַמאָל — אַן אשה!
ווי הויך אויף איר קעמל אַ כלה —
קומט לילית אָן צופאָרן.

ב

לילית אַקעגנאיבער

די ד אין עזה

אַ באַרג האָט לילית זיך אויפגעשטעלט
קעגנאיבער דעם באַרג פון די צען,
דעם באַרג פון אירע פאַרלאַנגען.
איר באַרג זעט ווי אַ קעמל אויס,
מיט דמשק'ס טעפּיכער באַהאַנגען.
אַ באַרג, וואָס רוקט זיך צו,
אַ באַרג, וואָס רוקט זיך אָפּ —
אַ באַרג אַ פאָרער.

אין נאַקעטקייט קלאָרער
שטייט זי אויפ'ן באַרג,
בלענדט מיט אירע גרויסע פיס
און מאַכט פאַמעלעך שאָקלען
אירע בריסט —
לענגליכע, שמאָלהאַלזיקע לאָגלען.

באַקן זיינען אירע היפטן,
קיילעכיקע, געוואַשענע.
אירע היפטן זיינען קיל ווי קוואלן.
שוואַרץ וואַקסן די קשאַקעס פון אירע האָר —
אירע האָר האָבן מיילער.
זיי זידן ווי ניפטן.
וואָס הייסער זיי זידן —
קילער די היפטן.
קילער די בריסט.

מיט פינגער גרינגע
גיט לילית אַ פאָך —
פייער, דם־נידה, רויש און קאָך!
בריל פון עריות
ווי בריל פון חיות!
און אויפאַמאָל —
קלאַנג דינער, דינסטער
פון וואַסערן,
וואָס זינגען אין דער פינסטער.

דילה־רינה — ווי שטייף, ווי גלייך!
צום באַרג געשמידט די פיס.
ער איז —
געפענגעניש, געפאַנגענער און קייטן צוגלייך.

אָפּגעקערט, אַרויפגעשרויפט — זיין קאָפּ.
ער גיט זיך קיין ריר נישט.
ער איז באַרג אויף אַ באַרג.
ס'גיבן זיך קיין ריר נישט
די תפילין־באַפּאַנצערטע ניין.
זיי שטייען דאָ אונטן,
נאָר אָט־אָט און זיי עפענען שפּונטן
פון הויכע פאַרבאָרגענע פעסער ווײַן.
עס פלאַטערן אותיות; עס שטעקן זיך אַריין
אין כתרים די שפּיזן פון יחודים.
צירופים פון שם
גיבן ביי הענט זיך אַ נעם,
טאַנצן אויס ריקודים.
גלגלים
קוילערן זיך הויך איבער אַלעם.

אַ בשורה־טובה איז מען מכריז
באַלד, אָט באַלד. דער סיטרא־אַחרא'ס
תנינים, וואָס שלאָפן אין שוואַרצע יאורים,
וועקן באַלד זיך איבער,
שרעקן זיך איבער,
גלאָצן: וואָס קומט דאָ פאָר?

וואויל איז דעם דור!
אָט באַלד! אָט־אָט!

נאָר לילית'עס פּנים —
האַלב בענקשאַפט, האַלב שפּאָט.
אַ טאַנץ גיט אין אויער איר רונג,
זי גיט אַ זונג:
„מיין מאַן, דילה־רינה, זיי!
מיין בלוט, מיין טרייפקייט, מיין נידה
באַצווינג, דילה־רינה —
און איך ווער אַ ריינע!
האַר,
מיין ווידוי
הער!
ווער
קאָן פעלן מיר אַזוי ווי דו?
וואו
זאָל טומאה גיין, אַז נישט צו קדושה?"
(די נייַן — אין זיך אַריין: חצופה!
מויל אָן בושה!)

„יוסף, דעם עיקר פאַרגעסטו:
מיך, די טומאה, פאַרגעסטו.
ביסטו נישט מיין האָפענונג די גרעסטע?
דו, אַזוי הייליק —
ביזטו נישט מיין היילונג?
די טראַכט פון קליפּות
באַגערט פון אייביק אָן
צו הייליקע טיפות"

דילה־רינה'ס חוט־השדרה
גיט זיך אַ וואַקל ביים קלאַנג פון איר שירה.
באַפעלט פון אויבן דער של־ראש:
גלייך!
גלייכט זיך אויס, פול מיט יראה,
זיין גוף.

שאַ! אַ כוס מיט וואַסער פון יצירה!
אין גרייטן גלאָז.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

אונטער די וואָלקנס שווימט דער כוס
ווי אַ שיפעלע, ווי אַ פישעלע,
און ס'ציט דילה־רינה די אָרעמס אויס,
ווי אוינטערצוטראָגן אַ קישעלע
דעם נישט געפורעמטן קינדעלע.

שטראַלנדיק קוקן זיך איין
די הויכע ניין:
משיח — משיח!

ג דאָס משיחל אין גלאָז

משיח דער נישט־געבוירענער

צוויי בערג: אויף איינעם — די צען,
אויפ'ן צווייטן אַנטקעגן — די לילית,
און אונטער די וואָלקנס — דאָס קינד אין יצירה־כוס,
אין בליציקן כוס.

ס'וועט געשען באַלד דער אות!
אין וואַסער צווישן די בליצן
טוט ס'עובר'ל זיצן —
און בליץ צום צווייטן רעדט אויף גיך:
ס'וועט געשען דער אות!

זאָגט דילה־רינה: ס'איז פרייד צו מיר!
אָט גייט צו מיר,
אָט גייט צו אונדז משיח!
גילוי איבער גילויים!
דאָס קינד פון אַלעמענ'ס פרייד,
דער ילד שעשועים,
קומט נישט געבוירענערהייט!
מיר, הייליקסטער פון מנינים,
מיר'ן פאַרשטאַרקן די צירופים
און געבן אים אַ פּנים —
קומט ער פון יצירה־גלאָז אַרויס
אין שירים און געשטאַלט.

[illegible]
[illegible]

שטאַרקער, שטאַרקער די צירופים —
באַלד
קריגט ער דעם לויטערסטן פון גופים,
דעם ליכטיגסטען פון שיעור־קומה׳ס.

רופט זיך לילית אָן: חלומות!

זאָגט דילה־רינה: תלמידים,
איר אויסדערוויילטע יחידים!
סיי די עשר ספירות דברודים,
סיי די עשר ספירות דנקודים,
וועלן מיר געבן אַ ריר
מיט הייליקע יחודים,
און מיט׳ן קינד דערפרייען
סיי אונטערשטן צלמות,
סיי אויבערשטע מרכבות.
אַרויסקריגן וועלן מיר דאָס קינד
אָן דער טראַכט פון אַן אשה,
אָן טמא בלוט פון אַן אשה,
אָן זוימען, אָן זינד, —
אָן סיטרא־בישא!*)
נחש׳דיק איז דעם מאַנ׳ס פאַרלאַנג,
טראַכט איז — שלאַנג!
דער נחש איז אין חוה׳ן גופא.
קען דאָס, וואָס איז בייז און קראַנק,
געבוירן דעם גואל, די לעצטע תרופה?
משיח, דו דאַרפסט נישט געבוירן זיין:
מיר פורעמען דיך און באַפרייען דיך
מיט צירופים, הלבשות, תפילות,
אָן גלגול־מחילות
פון בלוט און טראַכט״ — —

דאָס אַלץ הערט לילית —
און לאַכט.

---

*) [illegible]

די האַרץ דאַרף בלוט

ד

משיח דאַרף אַ מאַמע האָבן

לילית דערלאַנגט אַ שפּרונג,
איר באַרג דערלאַנגט זיך אַ רוק,
איר שפּריצן ד אויגן פונק נאָך פונק:
זי פאַרט צו דילה־רינה׳ן.

הויבט דילה־רינה די הענט,
טריפט אויס מיט די פינגער,
ווי פון אַ קריגל,
טראָפּ נאָך טראָפּ, נקודות׳וויייז,
די לענדן פון אַן עיגול
אַרום זיין באַרג.
אַ לויף גיט דאָס הייליקע ראָד,
מוז לילית פאָרן אויף צוריק,
מוז ווידער שטיין אַנטקעגן,
עלנט ווי אַ זונה אַ פאַרטריבענע פון שטאָט.

דער עיגול איז דאָס האַרץ דער וועלט׳ס,
דילה־רינה — אין מיטן האַרץ.
ער און תלמידים — אינמיטן האַרץ.

לילית זינגט: אַ האַרץ דאַרף בלוט;
אַ האַרץ מוז אָפּשטאַרבן אָן בלוט —
און איך בין בלוט.

לילית זינגט: געבורט דאַרף בלוט,
משיח מוז געבוירן זיין!
איך — דאָס שענסטע ווייב, מיין יוסף,
דו — פון מאַנסבילן דער ריינסטער:
ס׳קינד מוז אונדזער ביידנס׳ס זיין.
אָן אונדזער יחוד, יוסף מיין,
ווי קען דאָס קינד געבוירן זיין?
קומט עס אפשר פון מיין זיווג
מיט׳ן אלטן אשמדאי?
מיינסט נעווייס: פאַרפירן וויל איך.
מיינסט: דאָס שפּיל איך —
ניין!

דיך באַגער איך, דיר געהער איך,
דיר!
אָן דיר מיט מיר
איז אַלץ געוועדט... וואָס גיסטו
דיין ליכט מיר נישט?

זאָגט דילה־רינה (און קוקט נישט אויף איר
בעת'ן ריידען): דו בלינדע, דו וויסטע!
זעסט נישט גאָט'ס וואונדער — דאָס קינד איז שוין דאָ.
די רייד דיינע זיינען אומזיסטע.
מיר וועלן דעם כוס צו זיך צוציען,
דאָס קינד משיח אַרויסציען,
און דאָס קינד וועט מאַן ווערן,
מאַן ווערן און גואל־זיין —
מיר וועלן פועל־זיין!

מאַכט לילית: ס'אַ הימלישער קאַטאָוועס!
וואָס ליגט אַזוינס אין גלאָז?
אַ רמז אויף אַ פרעשל!
ס'פאַרשווינדט ווי אַ ווינט'ס אַ בלאָז,
דאָס נישט־געבוירענע יש'ל.
משיח דאַרף אַ מאַמע האָבן —
מאַך מיך פאַר משיח'ס מאַמע!
אויפ'ן פאָטער זיינעם וואָרט איך,
ער זאָל אויפריגלען דעם ריגל
פון מיין טראַכט,
פון מיין נאַכט.
נעם זשע צו דעם עיגול, יוסף,
נעם אַוועק דעם עיגול!

ה

דער עיגול

גליק, שטיל, טיפער די תלמים!

אונטער די וואָלקנס שווימט עס אַלץ,
דאָס יצירה־גלאָז מיט די בליצן.
ווי לאַנג וועט ס'עיבר'ל דאָרט זיצן?

באַפֿעלט דילה־רינה: דאַוונט!
די דאַוונען. דער עיגול ליידיקט
[illegible]

קאָן נישט אַריבער און פאָרט צוריק.
פון טרויער ווערן די היפטן געל,
עס טונקלט דאָס קלאָרע געניק.
שטאַרבנדיקע פייגל — אירע ברוסטן —
הענגען קאָפ־אַרונטער.
די גרויסע פינקלדיקע פיס, די גלאַטע,
ווערן מאַט:
פיס צאַנקענדיק־מאַטע
ווי איינגעדרייטע לאָמפּן.

דאָס גלאָז שווימט, דאַכט זיך, צו די צען —
און גאָרנישט:
פונדערוווייטנס בלויז צו זען.
נענטער ווערט עס אויף אַ האָר נישט.
זיי זיינען שוין גאָרנישט מבשר,
די בליצן: אויך זיי זיינען בלינד,
ווי ס'נישט־געבוירענע קינד,
וואָס ליגט געקנוילט אין וואַסער.

דער עיגול אָבער טרייסט.
ער לויפט קלוג־קייַלעכדיק
און רעדט ברייט־מיילעכדיק:
„לערנט פון מיר, יהודים טייערע,
וועט איר משיח'ן
אויס'משיח'ן.
גיט אַ קוק: איך בין מיר איך.

מיין אָנהייב איז סוף, מיין סוף איז אָנהייב.
קיילעכדיק בין־איך ווי דער פליך
אויפ'ן קאָפ פון עלטסטער חכמה.
כ'לויף — און לויף נישט אין ערגעץ אַריין,
לויף — און לויף נישט אַרויס פון זיך.
איך רו אַזוי טיף, כאָטש איך לויף אַזוי גיך.
איילט משיח'ן אויסצו'משיח'ן
איידער ס'גייט די צייט פאַרביי,
נאָר איילן זאָלט איר פונקט ווי איך:
[illegible]

און גאָרנישט, גאָרנישט לאָזט צו זיך צו,
ווייל דער מינדסטער פון הרהורים
מאַכט אַ תל פון גאַנצן בנין..

„צענמאָל זיי געוואָרנטער — דו,
דו, דילה־רינה,
קאָפּ פון דעם מנין,
וואָס צו דיר גלוסט לילית די שרעקליך שיינע!
אייטל ליגן רעדט זי, די סוטה,
וויל דיך מאַכן פאַר אַ חוטא.
ווי קען זי משיח׳ן מאַמע זיין?
זי וויל דיך נאָר מטמא זיין.
איר נעץ איז געשטריקט
פון חניפה־רייד דינע:
ליבשאַפט זינגט זי, נאָר אין איר איז שנאה.
וואָס דאַרף חושך ביים באַגינען?
וואָס קען באַגין ביי נאַכט געפינען?
זיס זינגט זי, נאָר סם איז איר ווייז״ —

דאָ רופט דילה־רינה זיך אָן צו די ניין:
וועלכע לילית
און וואָסערע דלילה׳ס
זיינען בכוח מיך צו פאַרקנעכטן?
תלמידים, איר קענט דאָך מיך
נישט פון נעכטן!

ענטפערן זיי:
זי מעג טאָג־און־נאַכט זינגען,
אויב זי וויל עס, —
נאָר ס׳קען נישט אַ לילית
דילה־רינה׳ן באַצווינגען.
יוסף רבנו,
איר באַגער איז אַ חיצון
און זי אַליין
פאַרגייט ווי די בליצן,
קערט זיך אום צום נישט,
וואָס פון אים טוט זי שטאַמען, —
דו אַבער וועסט
מיט אונדז צוזאַמען
זיך פרייען אין ליכט
פון דעם גואל׳ס נעזיכטס!

ו

טענה׳ט לילית

זאָגט לילית די נישט־פאַרשטאַנענע,
לילית די נישט פאַרנומענע,
די אומגעבעטן געקומענע,
און דאָס קול אירס טרערט:

אַ באַפעל האָב איך געהערט:
גיי! — און כ׳בין געקומען.
שטויסטו מיך אַוועק,
דו מיט דיינע פרומע!

טומאה! —
רופט דילה רינה פון הינטער׳ן טלית.

זאָגט לילית: טומאה איז פינסטער —
וואָס זשע באַהאַלטסטו זיך הינטער׳ן טלית?
באַשטראַל עס
מיט דיין פּנים דעם צעשטראַלטן!
כ׳האָב מיין אשמדאי דעם אַלטן
מיט אַלע שדים אָפּגענאַרט,
אויסגעזינדיקט
מיט וועמען ס׳האָט זיך נאָר געלאָזט, —
און נישט אויסגעהיילט מיין תאוה.
וואָס מער איך האָב געזינדיקט, יוסף,
מער געאייטערט האָט מיין תאוה,
וואָס מער מיין תאוה האָט געאייטערט —
קנאַפּער האָט מיך לייב געזעטיקט,
מער האָב איך באַגערט
צום מאַן דעם ריינסטן אויף דער ערד.
וואונד און אָפּגרונט בין איך —
וואָס היילסטו נישט מיין וואונד,
מיין אָפּגרונט וואָס פאַרשיטסטו נישט?
די הענט באַהאַלטסטו,
די הענט, וואָס דאַרפן היילן!
אין טליתים, ווי אין היילן,
פאַרקריכט איר!
הייליק זייט איר דאָך —
וואָס באַהאַלט איר די געזיכטער?

ביסט דאָך הייליק —
וואָס־זשע האָסטו מורא, דילה־רינה?
דאַרף פאַר אומריין ציטערן דאָס ריינע?
ס'קינד משיח! לאַנג שוין, לאַנג,
וואַרט איך, לילית, אויפ'ן קינד
און — אויף מיין פאַרשווינדן.
ווילאַנג איך האָב דאָס קינד נאָך נישט —
פאַרשווינד איך נישט,
קאָן איך נישט פאַרשווינדן!"

איר רעכטע ברוסט
נעמט זי אין איר רעכטער האַנט.
ווי אַ קינד'ס אַ קעפל,
ווי אַ יתומ'לס אַ קעפל,
איז די ברוסט ביי איר אין האַנט.
קוקט זי
אומעטיקערהייט,
רעדט זי
אַזעלכע שטילע רייד:

באַגערטער מיין, באַשערטער מיין!
וואָס קוקסטו נישט? וואָס זעסטו נישט?
פון מיר וויל ס'קינד געבוירן זיין,
דו יוסף מיין!
נישט איך בין דיין נסיון,
נאָר דאָס גאָרנישטל אין גלאָז.
כ'ווייס, דו וועסט נישט גלויבן,
נאָר ס'קול, וואָס האָט געזאָגט מיר: גיי!
איז געווען פון אויבן.
איך בין געשיקט פון אויבן. — —

פון טלית שטעקט דעם קאָפּ אַפיר
דילה־רינה, טוט אַ פיר —
האַלב מיט ביטול, האַלב פאַרגאַפט —
מיט די אויגן איבער איר.

און די ניין, די שטרענגע ניין,
שטעקן קעפ אַרויס און הויבן
צאָרנדיק די הענט:

„דו — פון אויבן?
שפחה חרופה, חצופה, שווינ!"

שטיל ענטפערט לילית: אויב איך ליג,
זאָל מיך טויטן גאָט דער האַר...
טרערן בליצן אויף אירע וויעס.
תפילה'דיק פאַלט זי אויף די קניעס
און מורמלט: שכינה, זע מיין צער!

ז

איינזאַמער אשמדאי

אַוועק איז אשמדאי צו אַלטע שדיכ'עס
מיט מיילער איינגעפאַלענע און איינגעדאַרטע קינען,
מיט אייגעלעך וואָס גרינען
ווי אַגרעסן ווילדע.
ער זינדיקט מיט זיי זינד, וואָס זיינען אים דערעסן,
גרעבצט אָפּ ווי נאָך אַן עסן,
קלאַפּט אויס דאָס ווייסע בערדל אויפ'ן ווינט,
ווי אַ שטיקל בלעך, —
עך, עך,
וואו נעמט מען אַמאָליקע כוחות, —
און זידלט זיך אַליין משוגעוואַטע:
„דו שמאַטע!
ווי אַ רויך איז
אַוועק דיין לילת, עובר־בטל'דיקער תרח.
זי האָט דיך טיף אין דער אדמה,
דו שרץ־טמא, —
האָט זיך פאַרנומען אויף אַ נייעם דרך.
אַוועק איז זי צום תפילה־באַרג,
אַוועק צו חברה תפילה'וואַרג,
און קומט נישט צוריק, כאָטש צרייס זיך אויף שטיקער!"

ווען ער איז שכור,
כאַפּט ער אין פאַרביילויף אָן אַ ציג,
טייטלט אין די גלאַנציק־נאַרישע
אייגעלעך אַריין: צוריק!
און שליידערט זי אויף הינטערווילעכץ ביז אַוועק,
ווי שמשון — די אייזלשע באַק.

אין דיין הייל דער שטיין־פאַרחתמ'עטער פאַרקריכט ער,
ווען ער איז ניכטער,

ליגט ווי אַ רעגנבויגן, קנוידערט זיך צונויף,
פאַרמאַכט די אויגן און גיט אַ לויף
מיט׳ן זכרון
צו לילית׳ן און צו איר לייב דעם קלאָרן.

ווער האָט געקאָנט זיך ריכטן!
געקומען עפּעס אַ ייִד,
וויל ברענגען ס׳ליכט פון ליכטן!
אויסטערלישע געשיכטן — — — —
און אין דער מיט —
זיין לילית!

גיין צו איר? רופן זי צוריק?
חלילה וחס!
חלילה איבער חלילה׳ס!
אפשר שפּעטער...
אַז עס שפּאַרט איר אָן דאָס משוגעת,
העלפן נישט קיין בקשות, קיין תחנונים, קיין תפילות.

לעכציק ליגט ער, פּרעפּלט: „לי—לי—לילית׳ל!
קום, כ׳האָב אָנגעגרייט פאַר דיר אַ ניי רכילות׳ל —
האָסט דאָך ליב געהאַט רכילות...״

שוואַרץ איז אַרום אים און שטיל איז.
אין דער שטילקייט פרעגט די הייל:
וואו ביסטו, לילית?...

שטיל איז.

ח

דערוואַרטונג

די וואָלקנס איבער׳ן באַרג
שאָקלען זיך ווי זיפן.
עס טוט דורך זיי זיך זיפן
אַ בשורה.

וויינטן מיט פרישע ליפן,
מיט ווייך־צעכלאַשעטע בערד,
קומען פון הימל אויף דר׳ערד
ווי קעניגלעכע לייטערס.

זיי לויפן אַרום דעם באַרג
מיט ליפן ווי פייפלען.

די שעה פון רצון גייט —
צו וועמען גייט זי?

לילית זאָגט: צו מיר.
דילה־רינה זאָגט: צו אונדז.
פרומע דערפרייט זי.

אָט עפנט זיך, — שטראַלט ער, — דער שער נון,
ווי דער מזרח, ווען ער לאָזט אַרויס די זון.
נישט אומזיסט אויפ׳ן באַרג געשטאַנען!
תנין שטאַרבט נאָך תנין
אין זיין פינצטערן מצרימ׳שן יאור —
און איבעראַנייס ווערט באַפוילן:
יהי אור!

און ס׳זאָגן אים נאָך די ניין:
אַזוי ווערט זיין! אַזוי וועט זיין!
נישט אומזיסט אויפ׳ן באַרג געשטאַנען!
תנין שטאַרבט נאָך תנין
אין זיין פינצטערן מצרימ׳שן יאור —
און איבעראַנייס ווערט באַפוילן:
יהי אור!

זאָגט לילית: אַ וואונדער, —
נישט דאָס וואונדער, וואָס איר מיינט!
איך האָב געוויינט,
איך האָב צו איר געבעטן.
זאָל ז י מיין עדות זיין,
זאָל ז י דיר זאָגן, יוסף.
מיין פּיין איז פאַר איר געקומען,
מיין תפילה איז פאַרנומען.
די ווינטן זאָגן איר אָנקום אָן,
שמעקן פריש ווי לאָנקעס.
קומען וועסטו באַלד צו מיר
פון די וועגן, וואו די בלאָנקעס.

ט

מטרוניתא

מאַך הייליק שלאַנגען

שיינען וואָלקנס מיט נייער שיין.
עפּעס שניידט זיך אין זיי אַריין,
שווימט, שווימט —
זייערט אַרויס ווי העלער וויין.

ליכט!
ליכט־טראָפּנס גרויסע, בלאַנקע, זיסע...
זעסט?
די מטרוניתא!

זי האָט זיך מתלבש־געווען אַזוי,
אַז עס זאָל זי באַנעמען אַ מענטשישע תּפיסה.
עס שפּירט דילה רינה, ווי ס'וויט פון איר קלייד
מיט אַ ריח אַ בשמימ'דיק פרישן:
ס'מוז זיין דער ריח
פון תּפּוחין קדישין.

ווי אַ וואַך אַרום איר —
גרויסע רעדער שיין.
מיט שטראַליקער הכנעה
רינגלען זיי אַרום,
רעדערן זיי איין —
די שכינתא תּתאה.*)

ווי עס לייכטן אַזוי די רעדער,
די גרויסע רעדער שיין,
פאַלט אויפ'ן פּנים דילה־רינה,
פאַלן מיט אים די ניין.

שטראַלט לילית
ווי אַ לבנה, גרייט צו שטעלן
חופּה מיט'ן ים דעם העלן:
אינגאַנצן גלאַנץ איז זי און שפּיגל.

*) לייען: די שכינטע טאַטאָ'ע (די „אונטערשטע" שכינה; די אויבערשטע איז בינה.
הכנעה — לייען: האַכנאָע.

קוקט די מטרוניתא:
פון די מקובלים — אויפ'ן עיגול,
פון עיגול — אויפ'ן עובר'ל אין גלאָז,
פון אים — אויף לילית'ן.

אצילות'ן —
הויך, הויך, העכערס —
הויבן זיך איבער איר
ווי צעעפנטע פעכערס.

זי זאָגט: ווּעסטו ווערט זיין —
ווּעסטו דערהערט זיין!
שטיי אויף!
שטייט אויף!

שטעלט דילה־רינה זיך אויף,
נאָך אים די ניין.
ער זאָגט: איך הער!

די מטרוניתא גיט אַ וואָרף
אַ ראָד אַהין, אַ ראָד אַהער,
לייגן זיך די רעדער אויס צופוסנס
ווי שעפער־הינט געטרייע.
און צום מענטש,
וואָס וויל משיח'ן און שטייט שוין גרייט,
גייט
איר וואָרט אַזוי:

ביסטו הייליק —
גיי מאַך הייליק שלאַנגען!
הער נאָר, הער:
נישט איך בין, מענטש, אין גלות —

— ווער זשע?
ווער?

— לילית איז אין גלות!
ווילסט משיח'ן —
מוזטו אויסלייזן
נישט מיך, נאָר זי!

— אַט־דין?
און וואָס איז מיט'ן קינד אין גלאָז?

— נישט ווערט די מי!
וואַסער איז נישט בלוט!
וואָר האָט זי גערעדט — — —
איז דעם הימל ליב,
דאַרף ד י ר זיין ניחא!
געבויר מיט איר דאָס קינד,
נעם־איין יריחו!

שכור פּלאָנטערט זיך
דאָס גלאָז אונטער די וואָלקנס,
ווי צום אויסגליטש גרייט.
די בליצן לאַכן־אויף מיט קרומע ציין,
ווי זיי וואָלטן גע׳חוזק׳ט פון זיך אַליין,
דאָס יצירה־וואַסער שמייכלט
דורך געוויין —
און קלענער ווי אַ טרערל
ווערט ס׳משיח׳ל.

די אצילות׳ן —
הויך, הויך, העכערס —
פאַרמאַכן די פּעכערס.

זי גיט די אַקסלען אירע דעם ווינט.
וואָלקנס טוען זיך אָן עפּן.
די רעדער, ווי געטרייע הינט,
לויפן איר נאָך: זיי בילן ליכט,
זיי וואַרפן פאַרב,
און פאַרשווינדן הינטער איר.
נאָך זיי
שלעפּט זיך, ווי אַ לאָמער פויגל,
די יצירה־גלאָז אַוועק.

פאַרשלאָסן ווערן וואָלקנס.
דער באַרג פון צען — פאַרלאָשן.
בלויז לילית ברענט,
ווי אַ פענסטער אָוונט־צייט,
צו דילה־רינה׳ן געווענדט.
גלוסטיק וואַרטן אירע חנ׳ען,
נאָר זי זעט דילה־רינה׳ן
זיך בוינן צו דער ערד.

די ניין
בלייכן זיך ווי ליין.
איז אַלץ פאַרפאַלן!

דעם טלית לאָזט
דילה־רינה פאַלן,
און צו די הימלען רעדט ער
הייס און שווער,
וואַרפט ווערטער
ווי אַ בוים די לעצטע בלעטער,
איטלעך וואָרט — אַ טרער:
„אַ קלעטער נאָך אַ קלעטער
האָב איך אַרויפצוצו געקלעטערט —
הייסט מען מיך צו שלאַנגען גיין!
כ׳קאָן נישט הייליק מאַכן טומאה —
ניין!
שטייגן קאָן איך — אָדער פאַלן!
לאָזט מיך שטייגן!
לאָזט!"

פון העכסטן שווייגן,
פון אייזערנע הויכקייטן, אויבערשטן פראָסט —
אַ קול:
„אויב אַזוי —
פאַלן!"

די נפילה

וואַרפט דילה־רינה די תפילין אַראָפּ,
רייסט דילה־רינה דעם טלית פון זיך,
רייסט דילה־רינה דאָס בגד אויף זיך.

אויף גיך
ציט דער עיגול צונויף די פאַלעס,
הויבט זיך אויף און שפּאַנט אַוועק.
נאַרנישט זאָגן די תלמידים. זאָל עס
זיין פון שטוינונג צי פון שרעקן

דער פאַרנאַכט לייגט זיך ברוין
איבער׳ן מדבר.

לילית מיין קרוין, —
זאָגט דילה־רינה, —
אָט טו איך זיך אויס,
אָט וואַלגער איך זיך ביי דיינע פיס.
קום,
נעם אַרום,
שטעך אַדורך ווי אַ שפּיז!
איך האָב נישט קיין ברירה,
אַחוץ עבירה.
ווי קאָן איך צו קדושה דיך הויבן, אַז גאָט
האָט דיך באַשאַפן טמא צו זיין!
כ'קאָן טמא נאָר ווערן ווי דו — נישט מער!
אויפגעהערט האָב איך נשמה צו זיין:
גוף בין איך, מיסט...
אומזיסט די סיגופים, די תפילות אומזיסט —
קלענער ווי קליין בין איך, קלענער ווי קליין.
צום זיווג שטיי איך גרייט. נישט וויין!
האָסט דאָך געוואָלט, איך זאָל זיין דיין מאַן.
אונטנסטע אונטנקייט איז מיר געבליבן.
הויכקייטן האָבן געזאָגט: עד כאן!
הויכקייטן האָבן מיך אויסגעלאַכט,
משיח האָט זיך מיר אויסגעדאַכט.
די הויכקייטן לאָזן נישט ווייטער גיין, —
צינד, לילית, מיר דיין שייטער אָן,
וועל איך אויפ'ן שייטער גיין.
פרעס מיין באָרד, דאָס לייב מיינס זויף!
אויף די הוילע קוילן פון דיינע קני
זעץ מיך אַרויף —
און ברי!
מיט האָר פאַרדעק,
און פגר איך אַוועק —
צום לעבן נישט וועק!
ערוה! עבירה!
ערוה!

שווידערן די ניין.
רעדט דער עלטסטער צו דילה־רינה'ן:
זאָל זיין ווי דער שופר פון חרם מיין מויל!
זאָל מיין זאָג דיך פאַרשטיינען!
אויסגעמעקט ווער פון גאָט'ס בוך!

פון דיינע כפירה־רייד גייט אַ געראך
ווי פון אַ נבלה.
פאַראומריינטע כלי,
מיר גייען אַוועק!

פון צעפלאַמטן פנים רינט דער שווייס אים.
ער לאָזט זיך גיין. די רעשט גייט נאָך.
די שאָטנס פון די ניין אין די טליתים
ציטערן איבער'ן זאַמד ווי די שפּיזן.

שפּעט דילה־רינה: „אַ גבורה געוויזן!
פאַרשטיינט!
צדיקים, ס'בלייבט לילית מיר נאָך" —

אָבער לילית וויינט.

יא

דילה רינה ליגט דערטריבן

דילה־רינה'ס טויט

„לילית, וואָס וויינסטו?
וואָס שטייסטו אַליין אויף דיין באַרג,
וואָס קומסטו נישט צו,
וואָס וואַלקענען זיך דיינע בריסט,
וואָס ברעכסטו די הענט?"

אַזוי פרעגט דילה־רינה —
און זי ענטפערט: „אומזיסט
פאַרביטן אויף דיר מיין נאַרישן שד!
מיט ווייניק לייבער האָט לילית געזינדיקט?
וואָס גיסטו מיר? חטא?
משיח'ן וועל'מיר נישט געבוירן!
אונדזער קינד וואָלט געווען אַ שרעטל,
וואָלט געווען אַ טכוירל!

„נישט בעטל!
מיין אָפּגרונט וועסטו נישט פאַרשיטן,
מיין וואונד — נישט היילן.

אויפהייבן קענסטו מיך נישט —
ווילסט כ'זאָל מיין תהום מיט דיר טיילן.
כ'האָב געהאַט אַזאַ מין נאַרונג

און האָב זי אָנגעוואוירן —
משיח׳ן וועל׳מיר נישט געבוירן!

צו וועמען זאָל איך גיין?
צו אשמדאי׳ן, דעם אַלטן בעל־עבירה,
וואָס אייביק איז ער מעלה־גרה
זיין ביסל זינדעכץ?
צו בעלי־קרי?
צו קליינעם שרעטלשן געהינטעכץ?
דו!
וואָס נעמסטו דיר די אויגן נישט אַרויס?
אומזיסט געהאָפט, אומזיסט געהאַרט —
האָסט גענאַרט.
מיין ליבשאַפט ווערט ווי שנאה האַרב.
פאַר מיינע פיינען נאַ דיר טויט —
שטאַרב!״

זי גיט אַ שפרונג און אַ באַפאַל אים,
ווערגט מיט הענט, מיט פיס, מיט האָר.
דער לבנה׳ס קאַלטער באַלעם
קוקט ווי ס׳ראַנגלט זיך די פאָר.

ער כאָרכלט אויס אַ „שמע״ —
און שאַ.
אָן אַ ריר ליגט דילה־רינה.

יב

הונט בלאַדן

באַגיניק צעפלאַמטע ווייטעניש
שניידט פאַסן פון דער פינסטערניש.
פייערט ס׳זאַמד פון דער וויסטעניש,
און עקלעך שאָקלט שדימ׳וואַרג,
טאַנצט אַרום דעם תפילה־באַרג:
וואויל! וואויל! וואויל!
לילית האָט אים שטום געמאַכט.
טויט! טויט! טויט!
לילית האָט אים אומגעבראַכט.
וואויל! וואויל! וואויל!

שטיל! שטיל! שטיל! —
צעבייזערט זיך מיט אַ ביל
בלאַ׳דן, הונט פון הינט. —
שטיל! שטיל! שטיל!
וואָס טאַנצט איר, שוטים, וואָס פרייט איר זיך?
אַ גדולה אויף זייערע עקלעך!
אמת, זי האָט געטויט אים,
נאָר נישט פון שנאה, שוטים,
נייערט פון ליבשאַפט! הערט זשע אויף —
שאַ, שאַ, שאַ!

פון ליבשאַפט גאָר? אַזוי?
ווערן אַנטשטומט געזאַנגען.
עס גיבן זיך די שדים
אַ שליידער ווי די שלאַנגען —
באַץ אַריין אין זאַמדן!

בלאדן לויפט־צו צו לילית׳ן:
וואָס איז עס פאַר אַ שטייגער?
וואָס זיצסטו איבער זיין פגר?
איך, לעבעדיקער הונט,
איך וואָלט געוואָלט פאַרשטיין עס:
וואָס טויגן דיר, — האַוו־האַוו, —
גע׳פגר׳טע דילה־רינה׳ס?
קום רייט אויף מיר, דעם הונט,
צו דעם, וואָס נישט דו קענסט׳ן
און נישט עס קען אים די וועלט:
צום שטן צו דעם שענסטן.
ער וועט דיין מאַן, דיין מאַן זיין!
איך איינער קען זיין וואוין.
די אויגן פון מלכי־אדום —
איינגעפאַסט אין זיין קרוין..
עס פירן צו אים געשאַנקען
דער טומאה׳ס גרעסטע שרים
און קניען פאַר אים, דעם קייסער
פון תהומ׳ישע קייסאָרים.
צו אים איז עולה־רגל
די אַלטע קליפּת־קין.
דאָס וואַסער פון גרויסן אָפּגרונט

טוט זיין לייב באַנייען.
זיין יונגשאַפט ווערט נישט עלטער,
ער איז דער מאַן פון מאַנען!
שטאַרק איז ער ווי שטורעמס
און פריש ווי אָקעאַנען.
צו א י ם וועל איך דיך ברענגען!
זעץ דיך אויף מיר — איך לויף — — —
וואָס גאַפסטו אויפ'ן פגר?
קומט דיר ביי אים אַ חוב?
צאָלן דען מתים חובות?
ביסטו דעם פגר'ס שקלאַף?
איך ביל דאָך צו דיר — וואָס שווייגסטו?
הב־הב! הב־הב!
האַוו־האַוו!

זי גליווערט איבער'ן טויטן.
קיין וואָרט איז נישט צו הערן.
די ליפּן אירע פאַרזיגלט
און אָפן אירע טרערן.
איינע אַ טרער, — אַ הייסע
ווי די תשובה פון חוטאים, —
גיט אויף דער פעל בלאדנ'ס
אַ שפריץ — און בריט צום טויט אים.

הוילן טוט ער: אַ שרפה!
תהום, מיין ביל דערהער —
אַהער, אַהער, אַהער!
קום און לעש! ס'פאַרברענט מיך
לילית'עס אַ טרער — —

ער לאָזט זיך מיט בהלה

לויפן — ווי אַ קללה
הילכט זיין בילעריי.

מיט אַ מחנה שטויבן
יאָגט אים נאָך די וויסטעניש.
ס'דעקט אים צו די ווייטעניש.
שא. פאַרביי.

לילית די אלמנה

יג

דער סוף

נישט געקאָנט דעם צער מער האַלטן
האָט ס'האַרץ פון אשמדאי דעם אַלטן.
אפשר וועט לילית זיך פאָרט באַקלערן,
אפשר וועט זי אים פאָרט דערהערן.
אפשר וועט זי אים גדענקען
דעם חסד פון יונגע זינד —
ווילאַנג איז דער שיעור צו בענקען?

איז ער זוכן זי אַוועק.
נישט לייכט געווען דער גאַנג, נישט לייכט:
זיך געשלעפט וואו די וועלט האָט אַן עק,
געאָכצעט, געגאַוועוערט, געפרייכט,
זיך געכאַפּט ביי דער ברוסט,
געהוסט, —
און סוף־כל־סוף, מיט ווייטיק אין די קנאָכן,
דערקראָכן.

דערזען זיין לילית וויינען
איבער דעם טויטן דילה־רינה'ן,
און — אַן שטעקן געלענט
מיט פאַר'חלש'טע הענט —
אַ פרעג געטאָן נכנע'דיק:
לילית, וואָס וויינסטו?

וויל זי נישט קוקן.
ער זעט נאָך איר רוקן.
גלאַנצט איר רוקן — אין האַרץ אים אַ מעסער,
אַ מעסער פון מעסערס!

— האָסט בעסערס?
קום צוריק — כ'בין דיר מוחל דיין גרייזן!
כ'וועל אייזן,
אויב ווידער ווערסטו מיין לילית!
איך פיל עס — —
ווער ווידער מיין ווייב!

האַסטיק דרייט זי אויס דעם קאָפּ
און מיט האַרבן טראָפּ
גיט זי אַ שנייד: איך בלייב!

אויף זיין פּנים — יסורים פון גסיסה.

פון אַ וואָלקן שיקט אַפּער
איר האַנט די מטרוניתא.
איר פּנים זעט מען שוין נישט מער.
פינגער — זילבערנע פייגל —
גיבן לילית'עס נאַקן אַ גלעט;
אַ מוטער־קול רעדט:

„טאָכטער, איך ווייס,
אַז דיין בלוט ברילט ווילד,
איך קען
די ווייען פון דיין לענד.
אַ דילה־רינה אַ צווייטער,
אַ דילה־רינה אַ שטאַרקער,
קומט אין טעג פון דער ענד,
און ער, ערשט ער,
טוט דיר דיין באַגער
און טויט דיך דורך באַהעפטונג.
ס'מוז זיין דעם גואל'ס טאַטע
אַזוי שטאַרק ווי דו מאָלסט זיך אים, טאָכטער!
זיין זון, אויף צו ברענגען גאולה
דער וועלט דער פאַריאָכטער,
איר געבן תיקון און תקומה,
מוז קריגן בירושה
זיין טאַטנ'ס עזות דקדושה
און זיין מאַמע'ס קענען די טומאה,
איר מיד־זיין פון טומאה.
און קומען וועט ער, דיין מאַן,
און ס'קינד געבוירסטו אים, טאָכטער —
און ווערסט דערלייזט —
און פאַרגייסט—"

גייסט! —
פרואווט אשמדאי צום לעצטן מאָל.

לילית זעצט זיך אין אלמנה'שאַפט.
איר וואַרט איז שטאָל:

אויפ'ן מאַן דעם רעכטן,
וואָס זיין קדושה וועט מאַכט זיין;
וואָס זיין ליכט וועט שטאַרקער
פון מיין גאָרער נאַכט זיין;
וואָס וועט דעם זון פון מיר אַרויסקריגן
און וועט פון גאָר מיין נאַכט אַ תל מאַכן;
וואָס וועט מיין טויט מיר העל מאַכן; —
אויף אים, דעם האַר איבער האַרן,
אויף זיין פאַטערשן זוימען,
וועל איך דורות אויף דורות האַרן,
און מעג ער זיך זוימען —
איך וואַרט!

דאָס קול דער מטרוניתא'ס
פאַרענדיקט צאַרט
ערגעץ אין די רוימען:
און כאַטש ער טוט זיך זוימען —
ער קומט!

ערשטע ווערסיע: 1926

שבתי צבי

א

הייס געהויבן זיין קול־רינה
האָט פאַרצייטנס שבתי צבי
און געוועזן איז זיין נגינה
פול מיט חלום און מיט גלי:
„ווי אַ יונגפרוי, לייכט און טאַנציק,
האָסטו אויסגעזען, בשעת
ס'האָט — ווי מעסערס ריין און גלאַנציק,
ווי באַגינען־טויען נאַס —
מיר דאָס לייב דיינס, פריש געבאָדן,
אינעם אויג דערלאַנגט אַ שלאָג,
גלייך אין שפּאַלטן פון אַ לאָדן —
אַ צעשמייכלטער פאַרטאָג.
ס'האָט נאָך קיינעם נישט געטראָפן
פון די גרעסטע יודעי־ח״ן,
וואָלסט זיך ווייזן צו אים אָפן —